

Тема номера: Музика і святість

РЕДАКЦІЯ VERBUM

27 СЕРПНЯ 2025

Шановні читачі! Будь-яке мистецтво може бути спільнотним, але спільнотність музики — особливо потужна. Ідеться не тільки про виконання, для якого часто потрібно кілька людей, а й про сприйняття. Адже ще півтора століття тому, до поширення аудіозаписів і програвачів, єдиною нагодою послухати музику, не відтворюючи її самотійно, було піти туди, де на слухання музики зібралася спільнота.

Мініатюра з французького рукопису XV століття

Якщо вам подобалася якась історія, її можна було роздобути у вигляді записаного чи надрукованого тексту — і в будь-яку мить прочитати. Якщо запала в серце фреска, скульптура чи будівля, можна було вирушити в місце, де ви її побачили, — і споглядати, не дуже зважаючи на те, що відбувається довкола. Проте музика оприсутнювалася тільки в мить виконання — й одразу для багатьох людей. Гра і спів, слухання й навіть танці були справою, яку певна громада — чи гості на весіллі, чи компанія в салоні, чи глядачі в опері, чи вірні у храмі — виконувала разом, одночасно, переймаючись тими самими почуттями й настроями.

Навіть нині, коли завдяки технологіям слухання може бути не менш інтимною справою, ніж, наприклад, читання, ми відчуваємо цінність спільнотного — і спільнототворчого — переживання музики. І зовсім не дивно, що літургія Церкви — еклезії, тобто спільноти вірних — надає музиці великої ваги. У цьому випуску «Вербуму» ми придивляємося до того, який сенс вкладають у музику східна й західна християнські традиції, яких форм (і чому) набуває літургійна музика і як відчуття сакрального проявляється в начебто зовсім світських творах.

У першому тексті випуску Максим Тимо роздумує про звучання східної літургії, яка не послуговується музичними інструментами, а використовує тільки спів, у якому «людська творчість переплітається з духовністю, музика — з молитвою і богопрославою, мистецтво — з богослов'ям. Украй важливо усвідомлювати ці поєднання і говорити про них. Інакше ми наражаємося на небезпеку літургійного формалізму, у якому спів неминуче втрачає мистецько-духовний вимір».

Томаш Самульнік ОР, який заснував курси літургійної музики при Інституті святого Томи Аквінського в Києві, розповідає про них, а також — про теологічні підстави літургійного мистецтва. «Літургія — це синтез усіх наших способів осягнення реальності й віднайдення в ній святої, відкритої до контакту з людиною присутності Господа».

Наталія Ключинська знайомить читачів із особливим різновидом української літургійної музики — бароковими партесами, тобто багатоголосим співом, якому властивий був запис окремими партіями. «У музиці бароко, — пише вона, — гармонія ще не підпорядковувалася конкретним законам, композитори застосовували її колористично, чергуючи акорди, ніби світлотіні, відповідно до емоцій тексту. Несподіване поєднання звукових барв мало вражати, захоплювати й дивувати — зрештою, як і все мистецтво бароко».

У перекладеному з англійської тексті Джеймса Макміллана, уперше опублікованому 2008 року в католицькому часописі «The Tablet», ідеться про світську музику, яка, втім, глибоко пов'язана із досвідом сакрального. «Навіть у нашому «пострелігійному» світському суспільстві найбільш агностично й скептично налаштовані меломани іноді не здатні пояснити вплив музики на своє

життя, не вдаючись до духовної термінології. Багато людей і надалі проголошує музику найдуховнішим із мистецтв».

Нарешті, насамкінець випуску пропонуємо вам два архівні тексти: статтю Ольги Приходько про розвиток і перспективи літургійної музики й інтерв'ю з Анною Гадецькою про барокову оперу й музику, здатну з нами говорити.

РЕДАКЦІЯ VERBUM

27 СЕРПНЯ 2025

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in
/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php on line **284**